VIII. évfolyam 8. sz. Budapest. 1891. Április 16. Megjelenik minden hó 1-én és 16-án

Előfizetési ár a „MAGYAR DOHÁNYUJSAG"-ra
Egész évre . . 4 frt.
Fél évre . . . 2 frt.
Negyed évre . . 1 frt.
Megrendelés a kiadóhivatalban vagy utalványnyal minden postahivatalnál eszközölhető.
SZERKESZTŐSÉG: Budapest, VI., Podmaniczky-utcza 1.

MAGYAR DOHÁNYUJSÁG.

Előfizetési ár a „MAGYAR DOHÁNYUJSÁG"-ra
Egész évre . . 4 frt.
Fél évre . . . 2 frt.
Negyed évre . . 1 frt.
Megrendelés a kiadóhivatalban vagy utalványnyal minden postahivatalnál eszközölhető.

KIADÓHIVATAL: Budapest, VI. Podmaniczky-utcza 1. sz.

A dohánytermelést és dohánykereskedést felkaroló gazdasági szaklap

Hirdetéseket felvesz a kiadóhivatal és az ország minden hirdetés-gyüjtő irodája.

Felelős szerkesztő és laptulajdonos: Darócsi Vilmos. Társszerkesztő: lovag Kleeberg Oswald.

Hirdetések: Negyed oldal 10 frt; kisebb hirdetéseknél minden petit sor 4 kr.

TARTALOM: Általános tudnivalók. Közli: *L. K. O.* — A dohányföld előkészitése. Irta: *D. V.* — Tavaszi munka a dohánytermés körül. Irta: *L. K. O.* — Milyenek az ültetésre alkalmas rászák. Irta: *Daróczi Vilmos.* — A szivargyártásról. Irta: *Kazay Rezső*, dohánygyári aligazgató Budapesten. — A debreczeni dohánybeváltó felügyelőségi körzet 1890. évi dohánytermeléséről. Irta: *Becker Ádám*, kir. pénzügyi tanácsos és dohánybeváltó felügyelő Debreczenben. — Dohánytermelés Deliben. Közli: *D. V.* — Dohánytermelési kisérletek a debreczeni gazd. tanintézet gazdaságában 1890. évben. Közli: *Snasel Ferencz*, a tanint. gazd. segéde. — A szerbiai dohányjövedék. — Irodalom. — Vegyesek. — Szerkesztői üzenetek. — Hirdetések.

ELŐFIZETÉSI FELHIVÁS.

1891. évi április l-től uj előfizetést nyitottunk lapunkra.

Azon t. előfizetőinket, a kiknek előfizetésük április l-én vagy már előbb lejárt s kik még nem küldték be az előfizetést, tisztelettel kérjük, sziveskedjenek előfizetéseiket mielőbb megujitani.

Lapunk előfizetési ára:

Egész évre	. . .	4 frt.
Fél évre	. . .	2 „
Negyed évre	. . .	1 „

Az előfizetések lapunk kiadóhivatalához Budapest, VI., Podmaniczky-utcza l. sz. intézendők.

A „Magyar Dohányujság" kiadóhivatala.

Általános tudnivalók.

1. Az engedélyt nyert termelő köteles ugy a földterület elkészitése, valamint a dohány palánták kiültetése, nemkülönben a simitás és csomózás tekintetében aképen eljárni, a mint azt a m. k. pénzügyminister által kibocsátandó utasitás alapján, az illetékes jövedéki hivatal, dohányfajták szerint meghatározza és kellő időben kihirdeti.

2. Ki termelési engedélyt nyert, fel van jogositva dohánypalántákat e czélra különösen előkészitett ágyakban nevelni, s a netán nem szükségelt fennmaradó felesleget más, termelésre jogosultnak átengedni.

3. Azok, kik dohányt nem termelnek, de valamely termelési körzetben *dohánypalántákat eladrusitásra kivánnak növeszteni*, erre az engedélyt az illető dohánybeváltó felügyelőségtől megkaphatják, ha az 1868. évi XIV. t. cz. 4. §-ában meghatározott követelményeknek megfelelnek és a palánták nevelésére használandó ágyak fekvését és nagyságát pontosan megjelölő bejelentésüket a községi előljáróság utján benyujtják.

Az engedélyezett terület megváltoztatása.

Ha a termelő rendkivüli körülmények miatt, a kijelölt földrészen dohányt nem termelhet, s e czélra más területet kivánna használni, ezen körülményt köteles a községi előljáróságnál, illetve polgármesternél *legfeljebb a termelési év május 15-ig bejelenteni*, hogy azon esetben, ha a szándékba vett terület-változtatás, az illetékes dohánybeváltó felügyelőség által teljesithetőnek találtatik, az engedély ahhoz képest kiigazittassék.

A dohánytermelési engedély elvesztése és a büntetések esetei:

1. ha valaki az illetékes dohánybeváltó felügyelőség engedélye nélkül dohányt ültet; birság: minden □-öl után 30 krajczár;

2. ha az engedélyben kitett földterületnél nagyobbat használ; birság minden □-öl után 10 krajczár;

3. ha a dohánytermelésre nem az engedélyben kijelölt földek használtatnak, birság az illető a beültetett földterületre eső felügyeleti illetékeknek kétszeresével büntettetik.

L. K. O.

(Folyt. köv.)

A dohányföld elökészitése.

Azon aggodalom, melyen sok dohánytermelő tépelődik, hogy a földben a nedvességet mennyire meg kell tartani, bizonyára a legfontosabb tényezőkhöz tartozik.

Ha azonban a termelő azt hiszi, hogy a gyakori szántás által ama fontos kellékéből, (a nedvességből) veszit és a többszöri szántást ezért fölöslegesnek tartja, itt, azt hiszem nagy tévedésben van.

Hogy a föld a gyakoribb szántás által nedvességéből az első perczben valamit veszit, ez tagadhatlan, de arról is meg vagyok győződve, hogy mentül porhanyósabbá és lazábbá tétetik a talaj, annál nagyobb benne az a tulajdonság, hogy a lecsapódásokat, és a levegőben lévő mindennemü nedvességeket magába vonzani és megtartani hivatva van.

Vannak ugyan egyes theoreticus gazdák is, kik abban a nézetben vannak, hogy a dohány alá való talajnak többszöri átforgatása tavaszkor, a jelzett oknál fogva, káros befolyással van. Az én nézetem szerint a földet okvetlen tavasszal legalább kétszer meg kell szántani, az első tavaszi szántást akkor kell megtenni, a mikor a föld fagya kiengedt, és az ősszel felugarolt dohányföld olyan állapotban van, a midőn ez már szántásra alkalmas, nevezetesen nem sáros, nem ragacsos; ezt a szántást majdnem olyan mélyre kell megtenni mint a minó mély volt az őszi ugarlás; erre azért van szükség, hogy az lehetőleg lazultassék fel és legyen porhanyós és apróra törött, hogy a dohánygyökérnek vékony hajszáljai, melyek annyira finyások minden akadály iránt, a mennyiben a hajszál gyökerek bármilyen görbe vagy keményebb anyagra akadnak, azt azonnal kikerülik, amit mutat az a körülmény, hogy ha egy dohánytövet ősszel kihuzgálunk a földből, találni fogjuk, hogy a felette gazdag gyökér szállai minő görbék és tele vannak bütykökkel, a melyek mindannyiszor keletkeztek, a mennyiszer a gyökér egyes keményebb testre talált, és ez alkalommal más utat keresvén görbe irányt vesz, és keletkezett a göb.

Hogy mindannyiszor a hányszor ilyen akadályba ütközik, hogy ez nincs előnyére a még különösen akkor gyönge állapotában levő növénynek, azt hiszem, hogy ez mindenki előtt világos lesz. A humusban gazdag talajnak nemcsak az az előnye van, hogy szerves anyagokban gazdag — de a humusban gazdag földek egyszersmind igen puhák, ruganyosak és finom porhanyosak, ugy hogy a gyökér abba vigan és akadálytalanul haladhat, és a növényre csak mindég kellemes befolyást gyakorol. A mult és jelen számunkban leirt a világnak egyik legpedánsabb dohánytermelőinek eljárásából is láthatjuk, hogy minő nagy fontosságot tulajdonitanak a föld kitünő megporhanyitásának daczára annak, hogy az a föld 30—40 czentimeter vastagságra a leggazdagabb humus tartalomból áll, a mely mint a hogy képzelhetjük, igen apró porhanyós, tehát én nagyon fontosnak tartom a mély szántást és kitünő porhanyositását.

Most kissé vissza akarok térni azon elméletre, hogy a föld a forgatás és porhanyositás által csak alkalmassá tétetik arra nézve, hogy az a nedvességet könnyebben veszi fel, és hogy általán az nem kárára de csak hasznára válhatik.

Hogy a föld megporhanyositása minő befolyással van arra nézve, hogy a levegőben lévő nedvességet mennyire felhasználja és értékesiti, mutatja azt az általam a mult években a Dohányujság egyik számában felhozott azon valóságosan megtörtént eset, melyet K. H. tápió-szelei termelő az országos gazdasági egyesület dohányszakosztályának egyik értekezésén felhozott hogy mult évben abban az uralkodó nagy szárazság idejében, azzal vette elejét a dohánya elsülésének, hogy még egyszer megkapáltatta, s a kápálás után a már fonnyadás és hervadásnak indult dohánya felüdült, és minden szomszéd termelővel szemben sokkal nagyobb mennyiségü, de még jobb minőségü dohánya is lett, kivévén egyik szomszédját ki rajta okult, s szintén igy cselekedett s olyan termésben részesült mint ő — mindezekből csak azt akarom levonni, hogy a jó és gyakori szántás a dohánytermelésnek szintén egyik legfőbb tényezője, a mint azt az a körülmény is mutatja, hogy a nagy szárazság közben is a felkapált föld a levegőben levő éjjeli nedves kipárolgásokat, harmatot, jobban magába vette és megtartotta.

De feltéve és meg nem adva, ha ezen az én és igen sok szakértő dohánytermelő

Mai számunk 8 oldalra terjed.

állitása ellenére, ez mind nem ugy volna és feltehető lehetne az a körülmény, hogy a gyakori szántás által a nedvesség a földből eltünne és vissza nem jönne — még ezen természetellenes esetben sem állanék el attól, a földet gyakran megszántatni.

De különösen ez évben, a midőn igen sok valószinüség van arra nézve, hogy a dohánytermelésre annyira elkerülhetlen nedvesség szükségletét a földben megfogjuk találni, a mellett szól az a körülmény, hogy azon óriási hótömeg, mely ezen a télen boritotta el földünket, s mely a felette erősen tartó hidegben annyira összefagyott és időnkénti meglágyulás által majdnem jégréteggé vált, a mi azt eredményezte, hogy annak elolvadása rohamosan be nem következhetett és lassu elolvadása mellett jobban és több időn át hatolhatott jótevőleg a talajba.

E nézetnek lapunk egyik számában kifejezést adtunk, az időben, a midőn az árviz aggodalma volt általános; ugyanis akkor sokan azt állitották, hogy az elolvadandó nagy hótömeg már csak azért is kell, hogy nagy áradást okozzon, mert a föld nagyon meg van fagyva és a vizet magába nem vonhatja.

A mint mindnyájan tudjuk, hála az égnek, kiméletesen vonult el országszerte az ár mellettünk, egyes szerencsétlen községeket kivéve és a baj, mely igazán remegésbe ejtette egész országunkat azon nem oknélküli félelemmel, amit az óriási nagymennyiségü hóesés okozott, megkimélt, és szerintem éppen annak volt tulajdonitható, hogy a hó jégréteg formában volt, és oly hirtelen nem olvadhatott, és lassu olvadásánál fogva a földbe ment és ott van; tehát az annyira szükséges nedvességgel már rendelkezünk, és még az is igen valószinü, hogy a következő nyárban nem fogunk szárazságtól sujtatni.

Egyáltalán tehát nem áll utunkba semmi, ami attól visszatartana, hogy a dohányföldet kitünő jól és gyakran megszántsuk.

A kora tavaszi szántásnak a hivatása a földet porhanyósra csinálni, az ültetés előtti szántásnak már kétszeres hivatása van, első az, az ültetés alá a földet kitünően megmivelni, második pedig a már kikelt és csirában lévő gyomok nagy részének megsemmisitésére van hivatva.

Az ültetés előtti szántás oly mélyen eszközöltessék *okvetlen* mint a minő mély volt az őszi ugarlása, *20—22 czentimétert*; ha a föld görös, szántás előtt is okvetlen meg kell boronálni; itt kezdődik egy másik gazdasági eszköznek a működése, és ez a borona, ez az eszköz, mely a gazdaságban annyi hasznos miveleteket tesz, hogy ezt igazán talán nem is méltányoljuk a kellő figyelemben mint a minőt az a szerszám megérdemel.

A borona az a szerszám, mely a munkának a befejezését képezi és a mely nélkül a többi munka egy befejezetlen dolog — a dohányföldet is tehát részesitsük abban a kiegészitő mesterségben. A borona még a netáni apróbb rögöt megtöri és hosszu vasszegjével jó mélyen megvagdalja és porhanyóvá teszi a földet, és egyes még meglevő gyom keléseket részben megsemmisit — tehát a boronálás az ültetés előtt okvetlen szükséges.

De van még egy másik szerszám is a gazdaságban, melyet hébe korba igénybe kell venni és ez a sima henger.

A sima henger első sorban akkor vétetik igénybe, ha a föld minden törekvésünk daczára mindig görös maradt, tehát a görtmeg kell vele törni; egy másik esetben használhatjuk a hengert, ha a megszántás után azonnal akarjuk, vagy kénytelenek vagyunk a földet beültetni — ilyenkor a sima henger jó szolgálatot tesz, mert a friss szántás után a föld nincs még megülepedve, és levegős hézagok is vannak benne, melyben az ültetést nem czélszerü eszközölni, azért jó ha ilyen esetben a könnyü hengerrel megjáratjuk, midőn az ültetést megkezdjük.

Kiváló gondot forditsunk arra, ahol csak lehet és a föld fekvése megengedi, hogy a lentebb eső részekben netán lévő árkokat vagy mélyedéseket, az ültetés előtt még jóval kitisztitsuk és alkalmassá tegyük arra nézve, hogy esőviz felfogására alkalmasak legyenek; az ilyen viztartó medenczék az ültetvény közelében roppant nagy szolgálat tevésre vannak hivatva, nemcsak hogy sok igát nyerünk meg ez által de az e fajta viz az öntözésre is sokkal hasznosabb mint minden más vizek.

D. V.

Tavaszi munka a dohánytermelés körül.

Repülve tengerhab felett,
Jer, üzd el a rideg telet
. . . . . .

Szemere Miklós.

Vége a télnek. Az öreg természet lassan-lassan felébred ujra hosszu téli álmából; ujra mosolygó képet ölt.

A langy tavaszi szellő, az erősbülő napsugár uj életet hoznak, midőn ismét müködni kezd minden, — midőn a remény és öröm ismét feltámad.

Nehezen vártuk a tavaszt. — Rabsághoz hasonló a tél, melyből a tavaszi napsugár szabadit ki bennünket, mintha a tavasz lehelete, mely a megdermedt természetet uj életre költi, a dohánytermelőknek uj reményeket, uj erőt, — szebb kilátásokat hozna magával.

A dohánytermelő tavasza egyaránt márczius havának második felében veszi kezdetét és pedig:

márczius elején, ha a föld fagya kiment: a dohányföld, melyen a trágya már egyenletesen ki van teregetve, jó mélyen alászántandó, hogy a trágya az alsó földréteggel összekeveredjék; 10—15-ike körül a melegágyak készitendők el; 17—22. körül a melegágy kerti földdel és trágyával behintetik, megöntöztetik, a dohánymag kipróbáltatik. — csiráztatik; végre 20—27-e körül a mag elvettetik.

April hóban a melegágyak gondozása, öntözése, szellőztetése, a sürün kikelt palánták ritkitása, és gyomlálása veszi kezdetét. 10—12-ike körül a hidegágy — mint már neve is mutatja — hideg földben, többnyire és lehetőleg a melegágyak közelében, és olyformán készittetik, hogy a föld mely már ősszel felásatott, jól összetöretik s juhtrágyával kevertetik össze; — erre egy kevés kerti földet hintünk s az ágy felszinét apróra tört juhtrágyával boritjuk be. 20-ika körül a hidegágyak bevetése eszközlendő. A hó vége felé ha az időjárás is kedvező, a kiültetést megelőzőleg nehány nappal, ujból, vagyis harmadszor a föld felszántandó, hogy pedig a föld könnyen elsimitható legyen, a rögök összedarabolandók s a föld egyenletesre simitassék.

Trágyázott földet boronálni egyáltalán nem tanácsos, mert a vasfogu borona a földben lévő trágyát a felszinre hozza, s igy a kiültetett palánta nem verhet gyökeret.

A kötött föld többszöri, a fövény, homokos talaj kevesebb szántást kiván.

Mindezen dolgok a termelőnek sok gondot okoznak és különös figyelmét veszik igénybe.

Azon szembeötlő befolyás, melyet a klima és az időjárás a dohány növényre gyakorol, első rendü fontossággal bir; miért is oda kell törekednünk.

1-ször, hogy dohányföldjeinket, leginkább délnek fekvő földjeinkből válaszszuk ki.

2-szor, a növényeket egymástól oly távolságra ültessük el, hogy azok egymás elől a napsugarakat el ne fogják; mert mentül sürübb az ültetés, annál kevésbé lesznek kifejlődve, s durva értéktelen leveleket hoznak.

Az ültetvény közelében lévő fák, keritések és épületek amennyiben árnyékot vetnek, a levelek fejlődését igen akadályozzák.

L. K. O.

Milyenek az ültetésre alkalmas rászák.

Ha a melegágyat kellően gondoztuk, általános figyelemben részesitettük, langyos vizzel öntöztük, gyomlálását el nem hanyagoltuk, a rásza ilyenkor ültetésre e hó végén vagy jövő hó elején lesz alkalmas. Legalkalmasabb a rásza az ültetésre akkor, a midőn 4—5 levélbe jön, és a meghajlitásnál el nem törik, hanem kissé hajlékony és ruganyos; a nagyon kövér palánta ugyan mindég könnyen törékeny: de az is, ha rendes idejét éri az ültetésnek, az sem annyira törékeny, mert a törékenység a palántánál igen nagy bajt szokott okozni, mert az ültetés alkalmaval a legkisebb nyomás után megtörik, és igy sokká sinlődik a földben vagy egészen elpusztul, vagy csak igen selejtes dohány lesz belőle.

Minden olyan palánta, mely nem érett az ültetésre, vagy fel nyurgult, gyökérnélküli, az ilyen palánta elültetését vétkes cselekménynek tartom, mert az ilyen palántákból bár mit cselekszünk később, az mind hasztalan munka, mert abból jó dohány nem lehet.

A rászának rövidnek, frissnek, azonban kissé hajlékonynak kell lenni, és jó gyökérrel kell birnia.

Praznovszky Ágost azt mondja és igen helyesen, hogy gyakorta előfordul, hogy a gyenge rászák fokonkint bepenészednek s elrohadva kivesznek. Ha ezen jelenséget közelebbről vizsgáljuk, azt találjuk, hogy mindenütt ott, hol ezen foltok láthatók, a melegágyi föld szintén penészes és zöldes vagy barna gombaszerü mázzal boritott. Ezen baj két okból származik.

1-ször. A melegágyi föld oly helyről szedetett, hol hosszabb ideig jószág állott — tehát delelőkről — s az ott elhullasztott trágya már teljesen fermentált s mint ilyen a rothasztó gombacsirákat magában rejti: vagy

2-szor. A melegágyak tulságos bő kisugárzására egyáltalán nem figyelve: igen hideg vizzel öntöztük az ágyakat s mert kora tavaszszal a körlég alacsony hőfoka miatt kellőkép nem szellőztethettünk, de más részről a melegágyak folytonos betakarása által a világosság hiánya penészesedést létesitett stb.

Első esetben a földet kell kicserélni, a második esetben az öntözésre használt vizet fel kell melegiteni, s mindazon helyeken, a hol a penészedés látszik, jó körben a földet kiemeljük, s helyette hamuval vegyitett földet adunk, és a kidobott rászákat magutánvetéssel pótoljuk, s lehetőleg szellőztetjük, a palánta felnyurgulásnál igen helyes, ha azokat finom földdel felhintjük stb.

A palántanevelés teljes sikerétől függ a dohánytermés jövője; ha az sikerült, az ültetést még e hó utólja felé megkezdhetjük, esetleg jövő hó elején, s akkor teljesen fel vagyunk jogositva jó dohánytermést reméleni — mert hisz azt már beszélni se kell, hogy a késői dohányültetés csak nagyon ritka esetben fizeti ki magát.

Az ültetés idejének közelébe érve arra a nagyon fontos körülményre hivom

fel termelőink figyelmét, hogy a már kiültetett dohánypalántáknak leendő nehányszori megöntöztetését csak az esetben mulasszák el, ha az ültetés közben és utánna esős idő fog bekövetkezni; az öntöző folyadékot képezze azon vegyiték, melyet *Cserháti Sándor*, a m.-óvári gazdasági akadémia tanára f. é. 5-ik számu lapunkban emlitett.

Az ültetésre kihuzandó palánták kiszedése a felügyelő jelenlétében történjék, mert ez is igen fontos és finnyás teendő.

A palánta kihuzása előtti estén meg kell azt a szokottnál kissé jobban öntözni, ugy, hogy az egyes szálak minden legkissebb hajszálgyökérrel kijöhessenek, hogy abból egy száracska se sérüljön meg.

Ovatosan kell ezen kitépett palántát a jól bélelt, megnedvesitett rongygyal kirakott kosarakba helyezni.

Czélszerü, ha a melegágy földéből finom porocskák a gyökereken maradnak s ezzel azután el is ültettetnek.

Külömben a május 1-én megjelenő számban erre a dologra még bőven viszszatérünk.

Most csak azon nevezetes, a jelen és mult számunkban megjelent — „A dohány Deliben“ czimü czikknek ama részére kivánom olvasóim b figyelmét felhivni, mely azon igazán egyszerü és prakticus józaneszü gyakorlatosságra mutat, hogy ő, az ügyes kinai, minden egyes szál elültetett palánta mellé, az ültetés alkalmával arra az oldalra, a hol a nap erős melege süt, egy kis, mintegy 10—12 czentiméter szélességü meghegyesitett deszkát szur melléje, mely kis deszka árnyéka által mentetik meg a gyönge kiültetett palánta a nap sugarak elperzseléséről.

Ha minálunk nem is uralog ilyen, a keletindiai melegséghez hasonló hőség, de azért igen gyakran meg szokott történni, hogy a gyengén kiültetett palánta, különösen olyan, melyet nem délután, (a mi a legczélszerübb) hanem reggel ültetnek ki, hogy bizony szépen el lett az perzselve, és ha nem is veszett ki, de oly gyönge korában ejtett bántalmát nem egyhamar heverte ki.

Az én kedves olvasóim erre azt fogják mondani, hogy azon kuli, a ki annyi pénzt kap a dohányért, mindent megtehet; az igaz; továbbá azt fogják mondani, hogy bizonyára csak kis területen müködik, és kis mennyiségben azt megtenni könnyü; ez az állitás nem áll, mert ezeknél nagyban megy a mivelés külömben az az óvószer, minden kiültetett palánta mellé azt a kis meghegyesitett deszkát oda szurni, olyan csekélység, hogy alig képzeljük; az csak addig tartatik valami kivihetetlen dolognak, mig szokásba nem jön; nékem magamnak volt reá alkalmam termelésem ideje alatt, amidőn is a kiültetés közben fagyos éjjelek jártak, és a mi palántát nappal kiültettünk, azt éjjel megcsipte a fagy, részint ki is veszett, részint nagyon sinlett és csak később tövéről hajtott; akkor is ugyan egyes frissen kiültetett területeket, éjjelre lapu levelekkel betakartattam, minden egy szál palántára egy-egy lapu levél jött, és ez, higyjék meg k. olvasóim, nem volt valami nagy dolog.

Annál is inkább nem tartom valami nagy dolognak az ilyen meghegyezett kis deszkát az ültetés közben leszurni, mert ilyen nehány ezer kis deszkával egy kukás ültetvényének nagy részét *az esetleges szükséghez képest*, a nagy hőség káros befolyásától megmentheti, természetesen csak akkor, ha valami felette nagy hőségek járnak az ültetés közben.

Ezen kis deszkák, csak olyan mennyiségben szükségeltetnének, a mennyit egy délelőtti napon elültet, másnapra már kiszedheti és az ujabbi ültetéshez alkalmazhatja.

A kinai dohányos ezeket a deszkákat a dohánypalánt aközvetlen közelébe állitja, ugy: hogy azt nemcsak beárnyékolhassa, de esetleg még a hirtelen nehéz eső káros befolyására is gondol valószinüleg.

Én ezen dolgot nem tartom megvetendőnek, a kivitele pedig, vagy legalább a megkisérlése, se fáradságba se kiadásba nem kerül.

Minő kézzelfogható jó hatásunak kell lenni a Sumátra dohánytermelőnek azon eljárása a midőn látja, hogy földje kissé kihasznált, vagy nem elég erős, akkor ő az ültetés után guanót összevegyit, és még pedig 50% fahamut, 50% guanót, ezt vizben felolvasztja, és ilyen folyadékból a kiültetett, különösen sinylő palánta töve mellé egy kis gödröt váj, és egy fél kávécsésze mennyiséget belé önt, egy kis idő mulva földdel bekaparja, mely alkalomnál a kis árnyék-deszkát már elveszi.

Nem fog egyáltalán kárunkra válni, ha mindezen dolgokból egyet-mást olyat, a mely a mi helyzetünkre alkalmas, meg fogunk kisérelni.

Daróczi Vilmos.

A szivargyártásról *

Irta: *Kazay Rezső*, dohánygyári aligazgató Budapesten.

A dohánynak élvezeti és fogyasztási áruczikkekké való feldolgozásai között, ha nem is a legcomplicáltabb, de minden esetre a legérdekesebb a szivargyártás. A szivar iránt leginkább érdeklődnek a dohányzók is; s a szivar az a dohánygyártmányok között, a mely a legtöbb gáncsolásnak, de ha megérdemli, a legtöbb dicséretnek is van kitéve.

Érdemes lesz tehát a szivar gyártásával ezen szaklap hasábjain foglalkozni és pedig annyival inkább, mert czélom ezuttal a a magyar dohánynak a szivargyártásnáli jelenlegi szerepét is közelebbről és bővebben felvilágositani.

Mindenekelőtt azonban vessünk egy rövid pillantást a szivar történetére a tárgy kedveltebbé tétele végett.

A szivar a mult század végén Európában általában alig, Magyarországon pedig épen nem volt ismeretes. Amerikában azonban, mint a dohány ős hazájában, a szivarozás már régen el lehetett terjedve, mert már 17-ik századbeli utazók tesznek említést arról, hogy az indiánusok összecsavart dohányleveleket szinak, mely csavarék szép egyenletesen ég s az indiánus bodor füstöket ereget belőle. A mostani finom Imperialis-szivaroknak ősanyja tehát ilyen indiánus által készitett csavarék lehetett, mely az előbbieknél ugyan jóval kezdetlegesebb, de valószinüleg jóval valódiabb volt.

A spanyolok, mint a kik az amerikai ős lakókkal a legtöbbet érintkeztek, legelőbb eltanulták a dohányzás ezen nemét s ők a mult században már javában szivaroztak. De mivel Európa többi országai ez időben Spanyolországgal már nem álltak valami nagy összeköttetésben a szivarcultura csak nagyon lassan terjedhetett tovább.

Schlottmann dohánygyáros állitotta fel az 1788-ik esztendőben Hamburgban a legelső szivargyárat*), mely város ez idő óta megmaradt a legtöbb és legkiválóbb szivart producáló helynek és központnak. Nevezett gyáros 1787-ben Spanyolországban utazott és itt leste el a szivar-készités módját, és sietett azt hazájában értékesiteni. Kezdetben azonban szivarjai nem találtak vevőkre s kénytelen volt azokat elajándékozni; mert Hamburgban ez időben még keveset szivaroztak, s szivart inkább csak ajándékképen fogadtak el.

Midőn azonban Amerikából mindinkább több szivar hozatott be, Schlottmann vállalkozása is kezdett érvényesülni s szivarjai kelendőségnek örvendettek. 1796-ban és 1797 ben már divattá vált a szivarozás Hamburgban, nem sokára pedig valódi életszükségletté lett, minek folytán a Schlottmann gyárán kivül csakhamar több szivargyár keletkezett, mig mai nap már a szivargyártás Hamburg legfontosabb iparágainak egyike lett. Mintegy 15—1600 személy foglalkozik ezen városban szivarkészitéssel (tehát majd annyi, mint a mi dohánygyáraink összes munkás-létszáma) nagyobbára nők és gyermekek s ezek előállitanak évenkint 200—220 millió darab szivart $3^1/_2$—4 millió tallér értékben. Egy nagy személyzettel biró külön nyomda csupán azzal foglalkozik, hogy a szivarládácskák és csomagok czimjelzékeit állitja elő. Ezenkivül Havannából és Manilla szigetéről is mintegy 25—30 millió szivart hoznak Hamburgba, hol a szivarforgalom e szerint évenként 250 millió darab, melyből mintegy 215 millió külkivitelre és eladásra kerül, mig 35 millió darabot maga Hamburg fogyaszt el, a mi tekintélyes összegecske, főleg ha tudjuk, hogy Hamburg felnőtt és dohányozó férfi lakossága nem több 75.000 léleknél.

Vagyis naponként 95.000 darab szivart füstölnek el Hamburgban legalább is 4000 frt. értékben! Miként tehát emlitettem Spanyolország volt Európában azon ország, a hol a szivarozás a legrégibb idő óta el volt terjedve s már *Nieremberg* megemlékezik (Hist. natur. 1635) a *papelitos* és *tabacos* nevü dohánygyártmányokról, melyeknek nagy elterjedését ugyan nem irja, de azt beszéli, hogy bizonyos esetekben a füstöt ily módon (t. i. szivar és szivarka által) szitták a tüdőre.

Tudjuk azonban, hogy mielőtt Orbán pápa tilalma 1624-ben megjelent volna, a spanyol papok alkalom adtán még a templomban is dohányoztak, mit Dél-Amerikában még mai nap is megtesznek a papok a templomok sekrestyéiben; azt is beszélik, hogy papok elevenen befalaztattak, azért, mert a szt.-jagói templom oltárán az isteni tisztelet alatt szivaroztak. Hogy Spanyolországban már nagyon régen szivaroztak, az 1676 évi „Antiqu. Lexion“-ból is kitünik, melyben a „*tabacos*“ (szivar) többször előfordul. *Las Casas* spanyol történetiró azt mondja, hogy az ő idejében (1650) mindkét nembeli öreg és ifju, sőt kis gyermekek is szivaroztak. Ma is alig van különben; a szinházban, circusban s egyéb helyeken erősen szijják a szivarkát (papelitos), kevésbbé a szivart. A nők, még magas ranguak is *picado'-t* (vágott dohány) szivnak szivarka alakban, mely vagy papirossal vagy kukoricza-háncscsal van készitve. A földmives pedig, a ki a legnagyobb gavallértől is minden teketoria nélkül kér tüzet, az ajándékba kapott finom *puró-t* (szivar) felvágja és mint szivarkát fogyasztja el. A koldus ugyanezen czélra gyüjti az eldobott szivarvégeket. Nincs kedvesebb ajándék a spanyol előtt, mint a szivar. Egy példabeszédük van, mely a következőleg hangzik: egy szivar, egy korty friss viz s egy napon át táplálék nélkül fentartják az embert.

* E czikkel szerző egy nagyobb szakmunkának közlését kezdi meg, melynek folytatásai egymásután következni fognak. Az általános bevezető és ismertető rész után a további közleményekben a szivarnak Magyarországon való elterjedését, gyártását és jelenlegi magas fokon álló előállitását szakszerüen és behatóan tárgyalja, s fáradságot vett magának ez irányban kutatásokat és tanulmányozásokat eszközölni s ugy hisszük olvasó közönségünknek kedves olvasmányul fog szolgálni; szerző a száraz szakszerü tárgyat szórakoztató és mulattató részletekkel látta el, Azért is felhivjuk rá t. olvasóink figyelmét. A szerk.

* Honnan a szivargyártás a többi európai államokban elterjedhetett.

Az andalusiai legény igy szól szeretőjéhez:

„Ta vandunga y un cigarro
Y una canna de Xeres
Mi jamelgo y un trabuco
Que mas gloria puede haver?"*

R. Ford Spanyolországba utazók részére 1855-ben kiadott utikönyvében a következőleg ir:

Bikaviadaloknál, szinházban, circusban, esőben vagy ha szép idő van, a spanyol mindig szivarozik; ha a nap felkél, a szivar a szájában van, s ha a nap lemegy, a szivar még mindig ott füstöl.

A szivargyártás Spanyolország legfőbb iparágainak egyike. A sevillai, malagai, valenciai szivargyárak csupa paloták, melyekkel a mi legszebb középületeink alig versenyezhetnek. Mert Spanyolországban a szivar a „sine qua non." *Molière* is azt mondja: Aristoteles et toute la philosophie il n'y a rien d'égal au tabac (Aristoteles és az egész bölcsészet nem ér fel a dohánynyal).

A szivargyártás s általában a dohánygyártás rendesen bérlőknek van átadva, miért is a jó belföldi szivar nagy ritkaság; többnyire igen rossz anyagból és hanyagul vannak készitve és igen drágák (mit szólnának ezekhez a magyar fogyasztók?)

Midőn Dumas Sándor, a hires franczia regényiró, a sevillai szivargyárat tanulmányképen meglátogatta, 53 tisztviselőt, 50 altisztet és 5000 munkásnőt talált ott, ez utóbbiak csupa 16—25 éves nők, kik ugy dohányoztak, mint a gránátosok és köpködtek mint a matrózok(?). Dumas látta ezen szivarkészitőnőket (cigarreras), kiknek napi keresete 5—6 reál (55—65 krajczár), katonák és matrózok kiséretében szájukban hatalmas szivarral, melynek felét kisérőiknek adták. Örök vannak a gyár kapuinál és a gyár körül felállitva, kik arra ügyelnek, hogy a kimenő munkásnők dohányt vagy szivart ne vigyenek ki.

A *cigarrerá-k* reggeli harangszóra mennek a munkába, melyet nagy termekben végeznek, hová férfiaknak csak a rendőrség engedelmével szabad bemenni, mivel a munkásleányok, főleg a fiatalabbak, munka közben a nagy hőség miatt meglehetős kényelembe helyezik magukat.

Az évi gyártás ezen gyárban évenkint mintegy 400 millió darab szivar, melyek nagyobbára Cuba-, Manilla- és Virginia-dohányból készitvék s végükön többnyire le vannak vágva. — Egy ügyes *cigarrera* naponkint 800—1000 darab szivart készit, ámbár általában nyelvük gyorsabban jár mint a kezük, s több pletykát csinálnak, mint szivart. Szép kevés van közöttük, de mégis a város demi-mondejai közé tartoznak, mint a grisettek Párisban s különös osztályt képeznek igaz hogy nem a legjobb hirnévvel. Azelőtt különös ruhában is jártak s a *mantilla de tira* biztos ismertető jelük volt a cigarreráknak.

A sevillai roppant terjedelmü szivargyárat V-ik Fülöp rendeletére Van dem Berr hollandi épitész tervei szerint emelték a városon kivül a Guadalquivir folyó mellett. Terjedelme 662×524 láb s 28 nagyobb munka-terme van.

IV-ik Károly idejében ezen gyár 12000 munkást foglalkoztatott s még 1827 ben is 7000 munkása volt. Az amerikai coloniák eleste után azonban az üzem mindinkább apadt, ugy hogy 1849-ben már csak 4500 munkás dolgozott a sevillai gyárban.

A szivarokat rendesen világos (tabaco blanco) és sötét (tabaco negro) szinekre osztályozzák; az előbbiek Havanna-, világos Virginia- és Varinas-, az utóbbiak pedig brasiliai dohányból. A legfinomabb az u. n. Regalia, ezen nevét némelyek szerint VII-ik Ferdinand után nyerte volna, ki ezen szivaroknak nagy kedvelője volt; másik szerint pedig a *regalar* (ajándékozni) szótól. Legvalószinübb azonban, hogy ezen elnevezés a *rex* vegy *regal* (monopolium) szavaktól ered, miután a Regalia szivarok (és más fajták is) a kormány által lebélyegeztettek.

A spanyol szivarokat régente a következő kategoriákba osztották: 1) *papelitos* (papir szivarkák) 2) *szalma-szivarkák* (kukoricza-háncscsal) 3) *puros* 4) *Havanna*-szivarok (a legjobbak *legitimos* megjelöléssel); 5) *sevillanos* vagy spanyol szivarok s 6) amerikai szivarok.

A spanyol szivarok (sevillanos) rendesen kötegekben árusittattak el s virginiai, mások szerint ellenben Havanna dohányból voltak készitve. A legjobb és legfinomabb Cuba-dohányt azelőtt csak a király kapta, melylyel ő barátait és hivatalnokait néhanéha azután megajándékozta.

Ismeretes, hogy III-ik Napoleon az 1870-ik év elején Prim tábornoktól 20.000 darab finom Cubaszivart kapott ajándékba, mely szivaroknak darabja egy franc és 50 centimes-ba (64—65 kr.) került s mindkét végükön aranyozva voltakes szintén aranyból az N. betü volt rajtuk A. szivar tehát a diplomacziában is szerepet játszik.

(Folyt. köv.)

*) A te bájad és egy szivar
És egy pohár Xeres-bor
Hozzá lovam és egy puska
Lehet ennél nagyobb sor? *K. R.*

A debreczeni dohánybeváltó felügyelőségi körzet 1890. évi dohánytermeséről.

Alantabb közlöm a mult évi dohánytermeléssel községenkint elért legmagasb holdankénti átlagos pénzeredményeket és pedig a termelt „debreczeni" dohány levelekért:

A debreczeni beváltási körzetben:

Debreczen város Szepes puszta	300	frt 30	kr.
„ „ Elep puszta	135	„ 31	„
„ „ Hegyes „	169	„ 14	„
Felső Józsa község	179	„ 38	„
Tetétlen község	120	„ 22	„
Sáránd „	122	„ 28	„
Hosszu-Pályi község	118	„ 48	„

A hajdu-dorogi körzetben:

Ujfehértó község	101	frt 85	kr.
Tisza-Büd „	107	„ 55	„
Puszta-Szent-Margita	112	„ 55	„
Tisza-Polgár község	114	„ 97	„
Büd-Szent-Mihály község	115	„ 74	„

A nagykárolyi körzetben:

Dengeleg község	120	frt 13	kr.
Szeödemeter község	129	„ 03	„
Peér „	145	„ 93	„
Vállaj „	145	„ 51	„
Csenger-Bagos község	152	„ 88	„
Szent-Miklós „	161	„ 33	„

A csengeri körzetben:

Dara község	132	frt 26	kr.
Csenger-Ujfalu község	136	„ 51	„
Ökörítő község	143	„ 96	„

A nagylétai körzetben:

Pocsaj község	120	frt 04	kr.
Nagy-Rábé község	126	„ 08	„
Magyar Homorog község	128	„ 39	„
Zsáka község	173	„ 55	„

A érmihályfalvai körzetben:

Bánháza puszta	130	frt 22	kr.
Ottomány község	139	„ 20	„

Termelt „kapa" dohány levelekért a debreczeni körzetben:

Hosszu-Pályi község	136	frt 84	kr.

A hajdu dorogi körzetben:

Hajdu-Dorog	118	frt 46	kr.
Büd-Szent-Mihály	209	„ 02	„
Puszta-Szent-Margita	126	„ 82	„
Tisza-Polgár	114	„ 82	„

Az egyes körzeteknek eredménye holdankénti átlagban:

	Kilóg.	frt kr.
Debreczen, debreczeni és kapa levelek	608	108.78
Hajdu-Dorog) kapa „	619	106.15
„ „) debreczeni „	593	106.28
Nagykároly, debreczeni, muskatály és középfinom kerti levelek	567	110.56
Csenger debreczeni levelek	446	79.61
Nagy-Léta „ „	535	99.19
és Érmihályfalva	568	101.60

Ez adatok szerint, a mult évi dohánytermés egész átlagában közép eredményünek jelezhető.

A kedvezőtlen időjárás káros hatását sokban kárpótolta a dohánylevelek szedése, száritása és csomózásánál tapasztalt és mindinkább terjedő okszerü elbánás.

E tekintetben a legnagyobb elismerés *Buday József* debreczeni puszta szepesi földbirtokos urat illeti, ki sok évi tapasztalataival, dohánytermelését már az 1889 évben odáig fejlesztė, hogy holdankénti közel 1500 kilogramm mázsánkénti 26 frt. 46 kr. átlagáru, és a mult évben, a legkedvezőtlenebb időviszonyok mellett is, holdankint 1214 klgr. — 276 frt. 97 kr. áru dohányt produkált.

Buday József ur rendszerét — mely rendes trágyázás, 25—30 centiméter mély szántás, korai ültetés, rendszeres levélszedés, azokkal való kiméletes elbánás, ritkitott füzés, fedél alatti száritás és a levelek szakszerü osztályozásán alapszik: — birtokos szomszédja Buzás Elek ur mint uj termelő a mult évben először utánozta és egy — a kellő időben kapott esőzés segitségével, holdankénti átlag 1293 kilogramm 310 forint 09 krajczár áru, szivargyártási anyagban gazdag dohányt szállitott a beváltáshoz.

A vidéken termelő nagybirtokosok közül kiváló szakértelemmel és sikerrel termeltetik és kezeltetik a dohány Gróf *Csekonics Endre* és *Bernáth István* Hosszu-Pályi uradalmán.

A kapadohány levelek termelését egészséges alapon látjuk Hajdu-megyében fejlődni, a mennyiben a megkivántató különleges talaj kellő kijelölése mellett a mult mostoha évben is, a hajdu dorogi körzetben holdankint 619 kilogramm átlagtermés jött létre; és ha tekintetbe veszszük, hogy az évről évre óvatosan szélesbitett termelés a debreczeni felügyelőség kerületében legközelebb már 7800 métermázsát hozott a bevaltáshoz: ebbeli szükségletünket maholnap teljes mennyiségben itthon fogjuk előállithatni.

A midőn az előbbiekben az okszerü dohánytermelés haladásának megczáfolhatlan kedvező adatait felsoroltam, nem tartózkodom bevallani, hogy a dohánytermeléshez megkivántató beruházás még sok helyt igen hiányos és ennek róható fel, hogy a már octóber hó derekán teljesen beszáradt dohánylevelek, a rossz karban lévő pajtákban, a késő őszi időben beállott tartós nedvesség és ködtől átjárva —

romlásnak indultak és ez uton sok jó anyag értéktelenné vált.

Az okszerü fedél alatti száritáshoz felhasznált eszközökről még ez alkalommal megemlékezvén, — a nagyban elterjedt zsinóron való ritkitott füzés, e kerület minden állomásának több ezer mázsa jól sikerült szin-dohányt szolgáltatott.

A „Láng"-féle egyenes, vastagabb sodrony-szegekre átalakitott „Exicátor" szintén sikerrel alkalmaztatik; és miután a szegek constructiójan nézetem szerint még további javitás fog tétetni, — a szeges léczen való száritás állandósitható leend.

A „Fáy"-féle „gyakorlati Exicátor"- — a megejtett kisérletek után — a gyakorlati elnevezést még el nem nyerhette, miután a dohánylevélnek a mozgékony horogra való felaggatása nehézkes, a gyenge horgok tartóssága kétes és az üres sodrony szálakat egymástól távol kellend tartani, mert különben a horgok annyira egymásba kapcsolódnak, hogy szétválasztásuk sok bajjal jár.

Debreczen, 1891. április 6-án.

Becker Ádám,
dohánybeváltó felügyelő.

Dohánytermelés Deliben.

(Folytatás.)

A Deli-i termelő igen nagy gondot fordit az öntöző viz minőségére, gondoskodik arról, hogy a magágyak mélyen fekvő talajra ne készittessenek, nehogy az ottani lecsapodások a melegágyakat el öntsék, a mely esetben nagy kár történhetne a vállalatban. A nagy vállalatoknál a hol a kutak ásása majdnem lehetetlenné válik, a magágyak nem alacsony fekvésen, de lehetőleg folyóvizek közelében készülnek.

A midőn a magágy teljesen rendben van egy faja a gyékény vagy nádnak (lálang) növényből fedél készittetik reája, mely fedél rendesen négy villa alaku ágason nyugszik, ugy hogy az ágasok egyik oldalon $3^1/_2$, a rövidebbek pedig 3 lábra a földből kiállanak és igy egészen rézsut, lejtős fedelet képeznek.

Az eresz minden oldalról egy fél lábra kivül esik a magágyon és ugy van irányitva, hogy a napnak csak enyhe melegében részesül.

A magágyak locsolása ugy mint minálunk csak kora reggel és este, miután a levegő kissé meghült, eszközöltetik a legóvatosabban sürü rostélyból; vannak olyan ügyes kinai kertészek, kik a szájból tudják igen vékonyan a vizet reá fujni. Minden magágyon van egy kis tábla, mely az ágy számát és egyébb adatokat tartalmaz.

Az elvetés után a mag rendesen 4—6 nap mulva kezd kelni.

Miután a rászák nagyobbodni kezdenek, reggel és este felé a fedél eltávolittatik, hogy kissé a napnak kitéve legyen, mialatt a fedelet másik magágyra használják.

Ilyen egy kis magágy rendesen 1500—2000 darab kitünő jó plántát szolgáltat; rendesen minden 6-ik nap után egy ilyen kis ágy készül és igy minden egyes kertész 15 magágyat csinál; kedvezőtlen időjárásban 20 ilyen magágyat készit egy-egy kertész.

A sovány és megvénült palánták nem használtatnak.

Az izmos, széles, zöld üde palántákat tartják a legjobbnak.

A palánta kihuzása a magágyból csak ugy mint minálunk telette nagy gonddal történik; a kihuzgálás előtt erősen megöntetik és akkor a legerősebbek kihuzatnak; a gyökéren földnek kell lenni, mely a kihuzás alkalmával véle feljön. Mikor a kosár tele van, akkor felől meglocsolja és igy tartja készletbe az ültetésre; ezt a munkát rendesen kora reggel teszi, a palántát hüvös helyre elhelyezi és csak este kezdi meg az ültetést.

Kora hajnalban sokszor gyertyavilágnál is már a kinai kertész vizsgálja a magágyat és pusztitja a rovart; — fehér hangya és tetü sok kárt okoz nekik, ezek elpusztitására Tubagyökér oldatot használnak sikerrel.

A földozásra még külön két magágyat készit, szóval a legnagyobb sulyt fekteti a sok palánta előállitására, annál is inkább, mert gyakran megtörténik, hogy fellegszakadások vagy nehéz esők a palántába sok kárt tesznek; ilyenkor kötelesek a kertészek egyik a másikat palántával kisegiteni; ára ezeknek ilyenkor 0.30 — egész egy Dollárig 100 szálankint — Sokszor a vállalkozóktól ingyen is kapnak palántát az ilyen kárt szenvedők.

Az ültetés kezdete előtt, rendesen márczius utolja felé, a föld ismét jól felásatik és apróra töretik azután minden kertész a felügyelőtől egy hosszu kötelet vagy spárgát kap mely a sorok egyenes vonalát kijelölni szükségeltetik. A kötél oly hosszu, mint a milyen széles a föld tábla, a kötél két végében hegyes faszegek vannak alkalmazva, melyek a földbe szuratnak.

A kötélen egyenlő távolságban szines darabok vannak belekötve, a melyek a palánták távolságát egymástól és a sor közöket 3 láb távolságra jelzik.

Az ültetés előtti napon az ültetendő földrész a leggondosabban apróra töretik, minden gyom és gyökértől megtisztittatik, minden élősdi és más élő rovar kutatás után s amint ez mind megtörtént, délután kifeszíti a jelzőkötelet.

Ugy mint minálunk, ők is egy 5 lábnyi hosszu bot lyukasztót használnak, a kifeszitett kötélen lévő minden egyes jegynél egy lyukat ütnek; a lyuk mélysége mint egy 4 czoll, a szélessége mintegy 3 czoll. Miután az első sor igy elkészült, 3 láb távolságra ismét kifeszíti a kötelet, mig 200 palántának lyukat csinált.

A mi a lyukasztót illeti, azzal különböző szokások vannak divatba és sokan a leirandót jobbnak tartják, nevezetesen a kötéljegynél egy kapaforma szerszámmal egy kis mélyedés készül, ebben a kertész az ujjával egy lyukat váj és igy ülteti el a palántát, de bármelyik formát használja is, a lyuk vagy gödör mindegyik az ültetés előtt megáztatik. Az ültetést következőleg teszi.

Az egyik kézben tartja a palántát, egyenesen beléhelyezi a lyukba, a másik kezével gyöngéden leszoritja a gyökért, ugy hogy az egész gyökércsomag el legyen takarva, aztán a palánta gyöngéden fölemeltetik, azért hogy a főgyökér egyenes vonalba maradjon, lazán megnyomja és mikor igy a kertész az ő bizonyos számu palántáját kiültette, minden egyes szál palántát ismét kissé megöntözi.

Az ültetés utáni estén, ha van idő reá, vagy kora reggel vétetik igénybe a beárnyékolás mestersége; ez áll egy kis igen vékony deszkából, mintegy 8 czoll hosszu, 4—5 czoll széles alul felé hegyes, hogy azt lejtősen a földbe jobban beleszurhassa; ezt oly formába teszi mellé, hogy csak a reggeli nap érheti a palántát, ugy van alkalmazva, hogy a délutáni forró napsugártól teljesen védve van.

Ezen kis deszkák a kertészeknek szerszám számban adatnak át, mindenik kap ilyen 3000 darabot, és ezeket a termés után ismét vissza adja, és visszakapja érte az általa fizetett pénzt mintegy 2 dollárt.

Egyes helyeken, a hol gödrökbe ültetik a palántát, káka, gyékény, vagy nád fonadékból ilyen apró fedeleket löknek a palántára, de ezt azért nem találják jónak, mert a növény nem táplálkozhatik annyira a humus talajból, mely csak a felső rétegben fekszik.

Az assistens és felvigyázó az ilyen munkát rendesen megvizsgálja, és ha azt találja, a mi gyakran meg is történik a kinaiknál, hogy az ültetés nem 3 lábra, de sokkal sürübben van, nevezetesen 2 lábra, ilyen esetben kénytelenittetik a kertész a palántákat kihuzgálni és ujból rendszeresen beültetni, a minek az a következménye, hogy az többször elő nem fordul.

Mert ha azt elmulasztaná és csak akkor nézne utána, mikor már a palánta megfogamzott és növésnek indult, már ilyenkor a palántát ki nem huzhatja.

A kertésznek minden reggel utánna kell nézni, nincsenek-e valami rovarok a palántán, melyeket okvetlen el kell pusztitani, ugyszintén elkerülhetlen szükséges hogy szárazabb időben a palántákat megöntözze, az árnyék deszkát megigazitsa, ha látja, hogy a palánta rendesen, szépen nő, az árnyékdeszkát kissé egyenesebbre veszi, ugy hogy a palánta a napot jobban megszokja. -- 9—15 nap után, a midőn a növény nagyságban és szélességben előnyösen fejlődik, az árnyék-fák teljesen elvétetnek, és a kapával a földet a dohánytövéhez huzzák azért, hogy a roppant meleg napsugarak a dohánytő szárát annyira ne égessék.

D. V.

Dohánytermelési kisérletek a debreczeni gazd. tanintézet gazdaságában 1890-ik évben.*

(Közli: Snasel Ferencz, a tanintézet gazdasági segéde.)

Tanintézetünk gazdaságának fekvése és talaja a dohánytermelés czéljaira megfelelő lévén, ezen, a gazdaközönségnek kedvező viszonyok között, nagy jövedelmet hozó növény egyes válfajainak termelésével, illetőleg meghonositásával, már évek óta tétettek nálunk kisérletek. E kisérleteknek azonban, részint az arra használt terület kicsiny volta, részint a kisérletül szolgáló dohány-válfajok miatt, eddig nagyon csekély gyakorlati értéke volt. Leginkább honositási kisérletek tétettek s az eredmények sohasem voltak olyanok, hogy azok a kisérletezésekre használt válfajoknak hazánkban nagyobb mértékben való termelését indokolták volna. Csak 1887. óta, midőn a dohány már egy kataszteri holdon termeltetett, és midőn a termelésre az ezen vidéken leginkább elterjedt „szamosháti" dohány használtatott, lehetne gyakorlati irányu kisérletezésekről szólani; de sajnos, sem az 1887., sem a reá következő két év eredménye nem volt kielégitő. Abnormitások az időjárásban, rovarpusztitások, jég és a mi legtöbb, egy, a czélnak megfelelő szárító pajtának hiánya, kétes értéküekké tették a kisérletek eredményeit, ugy, hogy azoknak nyilvánosságra hozatala, ha épen rosszat nem is, de jó szolgálatokat az ügynek semmi esetre nem tett volna. Az 1890. évi kisérletek eredményei azonban, ámbár a dohánytermelésre kedvezőtlen időjárási viszonyok az összes eredményre itt sem maradtak hatás nélkül, mégis már eléggé biztos adatokat szolgáltatnak, melyek, ha talán a dohány általános termelésére nem is mint absolut becsüek, de mint támpontok, a további, ugyanezen irányban teendő kisérletezésekre, nemi értékkel birnak.

A kisérletek czéljaira a kisérleti téri fél holdon kivül gazdaságunkban egy $1^1/_2$ cat. holdnyi terület lett kiszakitva egy táblából, mely 1888-ban holdanként 250 q. istállótrágyával megtrágyáztatott és azon évben takarmány-bükköny, a következő 1889. évben pedig buzatermelésre használtatott. A talaj igy jónak mondható termő erőben volt és a dohánytermelés igényeinek megfelelt. Megmunkálása következőképen eszközöltetett: a buzatarló 1889. augusztus havában 10 cm.-nyi mélységre leszántatott s azonnal megfogasoltatott és meghengereztetett. A második szántást október hó végén kapta, a midőn az időközben kizöldült ugar 16 cm.-nyi mélységben megszántatott és egyuttal, miután az altalajnak a felszinre hozatala káros hatásu lett volna, 30 cm.-nyi mélységben a hohenheimi altalaj-turó ekével megmélyittetett. Tavaszszal, május hó első felében, lett harmadszor megszántva és ugyanakkor a műtrágyával trágyázandó területen a superphosphat elhintve, befogasolva és ezután az egész dohányföld gyengén lehengerezve. Az

* A debreczeni gazdasági tanintézet 1890. évkönyvéből.

igy előkészitett talajba május 16-án ültettük ki az előzetesen már hidegágyakba kipikirozott dohány-rászákat. Az elültetett palántákban azonban a talajban nagy mennyiségben előfordult cserebogár pajorok és drótférgek nagy károkat tettek, ugy, hogy a kiültetés a folytonos utánpótlások miatt csak junius 4-dikén volt befejezhető. Az igy, nagy fáradsággal létesitett ültetvény kezdetben, mindamellett, hogy több izben locsoltatott, a nagy szárazság miatt igen sokat szenvedett; s kezdetben oly lassan fejlődött, hogy a siker már majdnem kétségessé vált. Azonban az első kapálást junius hó 20-kán közvetlenül követő eső, az ültetvényt teljesen felüditette, a már hervadásnak indult palánták, mintegy megifjodva, feltünően erősbödtek és fejlődtek. A második kapálás egy julius 2-án bekövetkezett sebes zápor után, különösen a megkérgesedett talaj fellazitása czéljából, julius 4-én és 5-én hajtatott végre. A már most eléggé gyorsan fejlődött ültetvény julius 25-én és 26-án lett harmadszor megkapálva, illetőleg részben megtöltögetve. Ugyanekkor kezdtek a julius hóban beállott nedvesebb időjárás folytán, a virágbugák és mellékhajtások is fejlődni, melyek azután rendszeresen 10—10 napi időközben eltávolittattak. A levelek beérése a késői ültetés folytán, csak szeptember hó első napjaiban következett be, és ekkor kezdődött a rendszeres törés, mely 4—5 napi időközben végezve, szeptember hó 20-ig tartott. A fonnyasztásnál kisérleteket tettünk arra nézve, hogy a gyakorlatban eddig elfogadott 12—24 órai fonnyasztás, avagy a sokak által előnyösnek mondott, kétszer 48 órai füllesztés bizonyul-e előnyösebbeknek. Utóbbi eljárás mellett a letört dohányleveleket folytonosan egyenlő hőmérsékben tartott helyiségben raktuk össze, és naponkint kétszer, midőn a leveleknél nagyobb mérvű felmelegedést vettünk észre, a máglyákat átraktuk,* kiválogatva egyuttal az eddigi füllesztés által már sárgás szint nyert leveleket, melyek azonnal felfüzettek. Ezen eljárást azonban mindenben hátrányosnak találtuk. Egyrészt elkerülhetetlen, hogy a dohánylevelek a többszöri átrakás alatt sérüléseket ne szenvedjenek, másrészt a folytonos felügyelet és átrakás s válogatással járó munka sok költséggel jár és végül a mi ezen eljárásnak — tapasztalataink szerint — legnagyobb hátrányát képezi, az, hogy a fűzésre állitólag alkalmas sárgás szinü levelek zsinórra fűzve és kiakasztva, nedvességüket oly gyorsan vesztik el, hogy 2—3 órai szárítás után törékenyekké lesznek és igy a további kezelésre alkalmatlanokká válnak. Az általános elfogadott eljárás szerint 12—24 óráig fonnyasztott dohánylevelek ellenben rendes kezelés mellett rugalmasságukat megtartják a beszáradás után is és igy a száritópajtában minden nehézség nélkül tovább kezelhetők. A füllesztési kisérletekre, a termelési kisérletek eredményeinek egá lapitásához nem használt dohány lett felhasználva, nehogy füllesztés allatt talán tönkrement levelek a kisérletek eredményeit kétségessé tegyék; a kisérlet tárgyát képező dohány pedig a szeptember hóban beállott hüvösebb időjárás miatt, fűtéssel, folytonosan 20 C foknyi hőmérsékü helyiségben lett 24 óráig** fonnyasztva és azután 4 méteres zsinórokra forgatva felfüzve. A felfüzött dohány, miután a hüvös időben a pajtában való beszáradása kérdéses volt, a pajtába való beaggatás előtt a zsinórokon sürüen összetolva, egy napra mindig a szabadban lett kiakasztva, és innén került azután a szárító pajtába, a hol a zsinórokon a dohánylevelek elegyengettetvén, a szárítás tovább folyt. Annak kideritésére, hogy a dohánynak pálczákon, hollandi módon, való szárítása mennyivel emeli a termény értékét, minden kisérleti csoportból egyenlő számu levelek 2 méter hosszu mogyorópálczákra lettek felfüzve és ezeken száritva. Mindkét eljárás szerint szárított dohánynál azonban egyrészt a késői törés, másrészt a kedvezőtlen, kezdetben esős, majd ködös időjárás miatt, a száradás nagyon lassan haladt előre, ezért a csomózás csak deczember 22-én volt megkezdhető.

(Folytatása következik.)

* A füllesztendő dohányt nem czélszerü mágyákba rakni, mert csak kis csomagokban kerülhető el a nagy hőfok. Szerk.

** A rendszeresen megérett dohánynál, különösen a debreczeni földön termelt vékony levelü dohánynál a 20—24 órai füllesztés teljesenelég csak; a nagyon megfüllesztett dohányt nem is szabad szabadban, hanem csak árnyékban, pajtában száritani. Szerk.

A szerbiai dohányjövedék.

Dr. Vuics szerb pénzügyminiszter igen figyelemre méltó tevékenységet fejt ki, hogy a szerb kincstárnak uj meg uj bevételeket biztositson, nemcsak az által, hogy uj adókat szavaztat meg, hanem az által is, hogy a meglevő adók jövedelmét reformok, és czélszerü intézkedések által fokozza.

Igy pl. a szerb hivatalos lap néhány hét óta egész sorozatát közli a szabályzatoknak és rendeleteknek, melyek a dohányjövedék jobb kezelését czélozzák.

Két igen terjedelmes rendelet, mely a nevezett lap márcz. 9. 10. és 12-iki (21. 22. és 24-iki) számaiban jelent meg, behatóan szabályozza a szerb dohánygyár és a szerb dohányraktárak kezelését, valamint a dohány eladását.

A márcz. 8. (20-iki) hivatalos lapban közzétett szabályzat a Szerbiában termelt dohánybeváltásról szól.

A beváltás deczemberben kezdődik és tart deczemberig.

A pénzügyminiszter októberben közzéteszi, hogy a következő évben mennyi dohányra lesz szükség, mekkora területen ültetendő a dohány és milyen árakon fog a dohány beváltatni.

A dohányárak a termelési helyek szerint a következő határokon belül állapittatnak meg:

I. oszt.	150—300	frank.
II. oszt.	100—150	„
III. oszt.	60—100	„
IV. oszt.	10— 60	„ 100 kgrkint.

Kiválóan jó minőségü dohányért jutalom czimén 400 frank fizettetik.

1891-re azon vidékekre nézve, melyeken a dohánytermesztés meg van engedve, a következő árak állapittatnak meg:

I. Kruseváczi kerület:

I. oszt.	dohány	200—300	frank.
II. „	„	120—150	„
III. „	„	60—100	„
IV. „	„	20—60	„

100 klgrkint.

Kiváló minőségü dohányért 400 frank is fizethető.

II. Vranja és Basta (Ursica) környékén:

I. oszt.	dohány	150—250	frank.
II. „	„	100—120	„
III. „	„	60—80	„
IV. „	„	10—40	„

100 kgrkint.

III. Lejkovac, Dolni Milanovac és Kladova városok határában:

I. oszt.	dohány	150—200	frank.
II. „	„	100—120	„
III. „	„	60—70	„
IV. „	„	10—30	„

100 kgrkint.

IV. Kraljevo, Loznice, Vlaszotinac, Pirot és Ursica környékén.

I. oszt.	dohány	150—180	frank.
II. „	„	100—110	„
III. „	„	——60	„
IV. „	„	10—20	„

100 kgrként.

A beváltást bizottságok eszközlik, melyek két-két tagját az illető terület választja, de nem a termelők köréből.

A termelők egyszerre tartoznak az összes termelt dohányt beszolgáltatni; ellenkező esetben 20—50 frank birsággal sujtatnak; akik semmit se szolgáltatnak be vagy csak a termés egy harmadát, a csempészetről szóló törvény szerint büntetendők.

Beváltási költség czimén a termelő minden kgr. után egy párát fizet.

Az értéktelennek nyilvánitott dohány azonnal megsemmisitendő.

A külföldről bevásárlandó dohány iránt intézkedő rendelet a hivatalos lap márcz. 13—25-iki számában tétetett közzé és ebből felemlitjük a következőket.

A dohányegyedárusági igazgatóság minden évben idegen országokból fog dohányt beszerezni, hogy minden időben mindenfaju dohányt szolgáltathasson és ezen külföldről vett dohány a gyárban a megfelelő áru gyártmányok előállitására használtatik.

A dohánygyári igazgatóság előterjesztése alapján a dohányjövedéki igazgatóság konstatálja, milyen országokból mennyi dohány szükséges, hogy a dohánygyár teljesen megfelelhessen a feladatának.

Az előterjesztés jóváhagyás végett a pénzügyminiszter elé terjesztendő.

A küllöldi dohány beszerzése ajánlati tárgyalás vagy közvetlen vétel utján történhetik, azon rendszer szerint, mely a kincstárnak a legjobb dohányt a legolcsóbban juttatja. Hogy milyen eljárás követtetik, azt a jövedéki igazgatóság véleménye alapján a pénzügyminiszter határozza meg. Ha a miniszter ajánlati tárgyalásra határozta el magát, a hirdetés a szerb hivatalos lapban és külföldi hirlapokban közzéteendő. A hirdetésben pontosan kiteendő, hogy az ajánlatok és a dohánymunkák, mely napig fogadtatnak el és a határidő lejárta után semmiféle ajánlat sem fogadható el többé. Amint a minták beérkeznek, a jövedéki igazgató bizottságot küld ki, mely irásbeli véleményt ad a minták minőségéről a jövedéki igazgatóságnak, amely aztán az árakat összeveti a minták minőségével és véleményt ad arra nézve, hogy melyik országból lehet a legjobb minőségü dohányt a legelőnyösebb áron beszerezni.

A szállitott dohányt megvizsgálja egy bizottság, mely a jövedéki igazgatóság tagjaiból és meghitelt szakértőkből alakittatik. Ez a bizottság konstatálja, hogy a szállitott dohány megfelel-e a mintáknak.

Ezen jelentés alapján a pénzügyminiszter jóváhagyja a névleg megkötendő szerződést.

Ha a szállitott dohányban 20%-on felüli rosszabb minőségü dohány akad mint amilyen a minta volt, akkor az egész szállitmány visszautasittatik és a letett óvadék a kincstárt illeti.

Ha az a mennyiség, mely nem felel meg a mintának, 20%-nál kevesebb, akkor a szállitó azt visszaveheti vagy olcsóbb áron engedheti át. A dohány a belgrádi dohányraktárba szállitandó. A szállitó nem fizet sem vámot sem semmiféle adót vagy illetéket. A szállitott dohány, mihelyt átvétetik, azonnal kifizettetik aranyban.

Az óvadék 15% és készpénzben, vagy szerb állampapirokban, illetve a szerb nemzeti bank részvényeiben teendő le.

Ha a szállitó és a jövedéki igazgatóság közt nézeteltérés forog fenn, az illetékes szerbiai biróság dönt.

Ha árlejtés utján nem sikerül kellő eredményt elérni, akkor a dohány közvetlen vásárlás utján szereztetik be, amire nézve a jövedéki igazgatóság előterjesztése alapján a pénzügyminiszter határoz.

Megemlitjük végül, hogy a dohányjövedéki igazgatóság minden dohánytermelő kerületben egy kerületi felügyelőt, minden járásban (szrez) egy alfelügyelőt, egy gya-

kornokot és megfelelő számu ellenőröket tart.

Ezeknek a hatáskörét a márcz. 19-iki (31-iki) szerb hivatalos lapban közzétett szabályzat állapitja meg.

Ezen személyzet feladata első sorban a következő:

a) arra törekszik, hogy a dohánytermelés a törvény és a szabályzat értelmében történjék, ugy, hogy a termelt dohány lehetőleg jó minőségü legyen. E végből arra ügyel, hogy a dohány kellő időben vettessék el, a termesztés ideje alatt megtörténjék minden intézkedés a termelendő dohány minőségének javitására, a termelt dohány pedig az előirt módon szárittassék és gyüjtessék;

b) szorgosan törekszik arra, hogy a dohányárulás minél nagyobb mérveket öltsön és olyan eredményeket adjon, a milyeneket más országokban tapasztaltak, de egyuttal a dohányzók is meglegyenek elégedve, a dohányárudákban mindenkor elegendő mennyiségben találják meg a nekik szükséges dohánynemet:

c) végül arról gondoskodnak, hogy a dohánycsempészetnek elejét vegyék és a csempészek a törvény értelmében megbüntettessenek. Ez utóbbi czél elérése végett — följelentés alapján — házmotozást is tarthatnak, melynél azonban mindig két polgárnak kell jelen lennie.

A dohányjövedéki személyzet igénybe veheti az összes községi és állami közegek támogatását és ezen közegek, ha a támogatást megtagadják, a törvény értelmében megbüntetendők.

Ezek után még csak azt kell felemlitenünk, hogy az 1891. szerb költségvetés a dohányjövedéknél 2.997,000 frank kiadást és 5.000,000 frank bevételt, tehát 2,003,000 frank tiszta bevételt irányoz elő.

IRODALOM.

— **A debreczeni m. kir. gazdasági tanintézet évkönyve 1890. évről.** Szerkesztette: Domokos Kálmán, igazgató. Debreczen. 1891.

E 122 oldalra terjedő könyvecske foglalkozik a debreczeni gazdasági tanintézet és a vele összekapcsolt földmivesiskola 1890. évi működésével. Hozza a tanárok és tanulók névjegyzékét, az intézet szabályait és a tanitási módozatokat, melyekből kilátszik, hogy a debreczeni gazdasági tanintézet egyike legelső hazai ilynemü intézeteinknek. A gazdasági tanintézetben volt hallgató: 1-sö éves 21, 2-od éves 34, 3-ad éves 25, összesen 80; a földmives iskolában összesen: 37.

Nehány érdekes gazdasági közleményt is tartalmaz az évkönyv, melyből minket különösen érdekel a „Dohánytermelési kisérletek a tanintézet gazdaságában“ czimü, Snasel Ferencz gazdasági segéd ur által irt közlemény. Annál is inkább szivesen látjuk ezen ismertetést, mert éppen mi e lapokban kifejezést ad unk annak, hogy az ottani talaj nagyon alkalmas a dohánytermelésre s hogy azért ottan a kisérletezések igen is ajánlatosak volnának. Ebbeli kivánságunk — mint a leirásból örömmel látjuk — teljesedésbe ment. A kisérletezések közzététele után bővebben hozzá fogunk még a kérdéshez szólani. Most egyelőre lapunk más helyén megkezdjük a kisérletek leirásának közlését.

A „Gyakorlati Mezőgazda“ gazd. lap *kiadóhivatalában Kassán* megrendelhető a takarmány besavanyitást és a takarmánynemüek különféle eltartási módját praktikusan és népszerüen tárgyaló: „Tanulmány a takarmánynemüek mesterséges eltartásáról“ czimü mü, mely a szöveg közzé nyomott több csinos ábrával 116 nagy rétü oldalra terjed. A mü szerzője Hreblay Emil okleveles gazda.

E mü *hasznos és időszerü* s utmutatásokat ad a takarmánynemüek okszerü kezelése különösen pedig a *fügyökér és gumós növények bevermeléséhez. A besavanyitást, takarmánysajtolást* részletesen és különféle eljárások szerint az egyes takarmánynövény és pedig a *csalamádé, csillagfürt, lóhere, lucerna, répa burgonya stb. stb. bevermelését ugyancsak részletesen és alaposan tárgyalja.*

A mü ára bámulatosan csekély, alkalmat ad tehát arra, hogy kisebb, de törekvő gazdák is megszerezhessék. *86 kr.* előleges utalványon való beküldésével vagy utánvételes megrendelésnél a mü bérmentve küldetik. Czimzendő a fennt nevezett kiadóhivatalba.

VEGYESEK.

— **Kitüntetés.** *Milde József* dohánygyári igazgatónak, sok évi szolgálata közben szerzett érdemei elismeréseül, a királyi tanácsosi czim adományoztatott.

— **Legnagyobb holdankénti átlagárt** elért községek kimutatása az aradi m. kir. dohánybeváltó felügyelőség körzetéből:

Sorszám	Beváltási körzet	Dohánytermelő község	Dohányfaj	Átlagár mértmázsánként frt	kr.	Egy kat. holdnak átlagos hozama dohányban kgr.	pénzben frt	kr.	Jegyzet
1	Arad	Sikula	szegedi	23	35	878	205	06	1 nagytermelő
2	„	Németság	finom kerti	25	55	654	166	91	kistermelők
3	„	Kerek puszta	szegedi	22	24	691	153	67	1 nagytermelő
4	„	Zádorlak	finom kerti	29	37	520	152	82	kistermelők
5	Battonya	Mezőhegyes	szegedi	23	02	913	209	72	Kir. ménesuradalom
6	„	Tompa-puszta	„	26	10	619	161	73	2 nagytermelő
7	Békés-Csaba	Orosháza	szegedi rózsa	23	07	775	178	94	1 „
8	„	Sámson	„	24	19	697	168	81	2 „
9	Temesvár	Sándorháza	szegedi	19	93	811	156	93	kistermelők
10	Zsombolya	—	—	—	—	—	—	—	(nincsen)
11	Fogaras	Fogaras	erdélyi	23	02	1074	247	42	1 nagytermelő, 4 kistermelő

A fentebbiekben ki vannak tüntetve a holdanként legmagasabb átlagjövedelmet elért községek; kevesen vannak — irja tudósitónk — mert a kerületben a dohánytermés mennyiségileg és minőségileg igen középszerü volt, nincsen vele mit kérkedni; igaz ugyan, hogy ezen sajnos eredmény leginkább a rossz időjárás szüleménye, de egyszersmind annak is a tanujele, hogy az elemi csapások ellensulyozására vajmi kevés történik, daczára az okszerüség folytonos hangoztatásának.

— **Monopolium Pórtugaliában.** A portugáliai dohány-egyedárusági társulat, melynek 35 évre szóló szabadalma van, legközelebb megkezdi a működését.

A társulatot Berger, Vlasto és Neufire urak alapitották hatalmas pénzcsoportok közremüködésével.

Portugaliában ez időszerint csak igen kevés és rossz minőségü dohányt termesztenek, ugy hogy a belföldi csempészet meggátlása vajmi kevés költséget fog okozni. Hivatalos becslések szerint Portugáliának közel 5 milliónyi lakossága évenkint két millió kgr. dohányt fogyaszt, azaz évenkint 400 grammot fejenkint.

De kétségtelennek tartják, hogy külföldről jelentékeny mennyiségü csempészett dohányt is hoznak be, mert a szomszéd országokban sokkal nagyobb a fejenkinti fogyasztás, igy pl. Spanyolországban 770 gramm, Olaszországban 708 gramm, Franczia országban 866 gramm, Németországban 1.053 gramm, Ausztriában 1.400 gr., sőt egyes amerikai államokban meghaladja a 6 kilogrammot; kétségtelennek látszik tehát, hogy Portugáliában a fogyasztott dohány nagy része nem fizet adót és az egyedárusági társulat kellő ellenőrzés mellett nagyobb jövedelemre számithat, mint a mennyit a hivatalos becslések igérnek.

Hasonló dolog történt Törökországban. Ott, az egyedárusági társulat megalakulása előtt, az állam fejenkint 200 gr. fogyasztás után vett be adót; a társulat az első öt év nehézségeinek leküzdése után fejenkinti 300 gramm fogyasztás után szedi az adót és ugy hiszik, hogy a kipuhatolandó és megadóztatandó fogyasztás 2- sőt 3 akkora lesz.

A spanyolországi fogyasztást véve alapul, Portugália összes fogyasztása 3.850,000 kilogramm volna. Ha a franczia, illetve a német fejenkénti fogyasztást vesszük alapul, akkor az évenkinti fogyasztás 4.333.000 illetve 5.265.000 kgr.

A legutóbbi években a portugal kormány egy iparos csoportnak adta bérbe a dohányjövedéket 23.600.000 frank évi bérért.

Más országokban a dohányjövedék jövedelmezett:

Franczia országban	37	millió lakos után	397.500.000	frankot
Angliában	37	„ „ „	239.200.000	„
Olaszországban	31	„ „ „	198.200.000	„
Ausztriában	24	„ „ „	190.900.000	„
Magyarországban	17	„ „ „	90.000.000	„

Ha ezeket az eredményeket vesszük irányadókul, a portugal dohányjövedéknek 32—39 millió frankot kellene jövedelmezni.

A portugaliai dohányegyedárusági társulatnak kizárólagos joga van az országban termelt vagy importált dohányt feldolgozni és árusitani, a csempészetet saját közegeivel meggátolni, a dohánybevitel utáni vámot beszedni és a gyártmányokat az eddigi áraknál drágábban árusitani.

— **Új dohányfüző.** Halbrohr Mór pusztacsámpai (u. p. Paks) dohánytermelő egy uj dohányfüzőt készitett, melynek czélja elejét venni azon hátrányoknak, melyek az eddigi füzőtü mellett elkerülhetlenek. Az uj dohányfüző leirását közelebb hozni fogiuk.

— **Helyreigazitás.** D. P. Portocaloglu mult számban közölt czikkéből a fülleztésről szóló pár sor tévedésből kimaradt. Czikkiró szerint a török nagy sulyt fektet a füllesztésre.

Szerkesztői üzenetek.

B. Á. p. ü. tan. ur Debreczen. **F. M.** p. ü. tan. ur Arad. Szives közleményeiket köszönettel vettem. Kérni fogom a jövőben is.

H. M. Paks. Legközelebb ismertetni fogjuk.

A dohánybeváltó felügyelő és tiszttartó urakat tisztelettel felkérjük, hogy az engedélyivek kiadása alkalmával a termelők figyelmét lapunkra felhivni és az előfizetni kivánók nevét jegyzékbe foglalni méltóztassanak.

Kitünő eredeti biztos helyről származó jól kifejlett érett szamosháti dohánymag nagy mennyiségben kiadóhivatalunkban megrendelhető.

909.
1891. szám.

HIRDETMÉNY.

A dohány jövedéki törvények és törvényesitett szabályok némely intézkedéseinek módositásáról szóló 1887. évi XLIV. t. cz. 3. § határozatai szerint „köteles a termelő ugy a földterület elkészitése, valamint az elvetendő mag, a palánták kiültetése, nemkülönben a simitás és csomózás tekintetében akképen eljárni, a mint azt a m. kir. pénzügyminiszter által kibocsájtandó utasitás alapján, az illetékes jövedéki hivatal, dohány fajták szerint meghatározza és kellő időben kihirdeti.“

A törvény ezen intézkedésének végrehajtását a jelen, első időszaki, — a törvény megismertetését czélzó és az okszerü dohánytermelés előmozditására törekvő, — a kis termelőkhöz, a nagytermelők kertészeihez, illetőleg a dohánytermeléssel megbizott tisztjeihez intézett hirdetménynyel egyelőre a küszöbön álló teendők nevezetesen: a palánta ágyak létesitése és a dohány alá kijelölt földnek előkészitésére vonatkozó munkálatoknak rendszeres megejtéséhez, utmutatás szolgáltatik és pedig:

I. A palánta ágyak elkészitése.

A dohánytermés sikeresitéséhez okvetlen szükséges, hogy május hó elején a kiültetés megindításához és gyors befejezéséhez elég és jól kifejlett palánt készen legyen.

E czélból már márczius hó 10—15-ike közt melegágyak készitendők, hogy azokban a mag fakadása és az abból eredő növény háboritlanul gyorsan fejlődhessék és hogy a káros külső befolyások ellen biztositassék.

A melegágyakhoz, szél ellen védett, esetleg ideiglenes keritéssel ellátott, a napnak kitett hely választandó. — Az ily helyen készitendő melegágyhoz a föld 4 láb szélességben, a helyhez mért hosszuságban és $1-1^1/_2$ láb mélyen kiásandó.

Az ekként készitett földüreg fél-fél láb magas rétegekben szalmás, friss lótrágyával megtöltendő, egyenletesen letaposandó és rétegenkint vizzel bőven meglocsolandó. Az utolsó trágya-réteg hasonló módon, a föld szine fölé egy arasznyi magasságban felhalmozandó.

Mig a trágya e helyzetben felmelegszik, addig a már őszszel, vagy most gyüjtött termékeny és pórhanyós, leszikkasztott kerti-, gyep-, vagy erdei földdel, sürü fogas vasgereblyével többször átdolgozzuk, átforgatjuk, miközben a gyomtól és a gyökér részektől gondosan megtisztitjuk és igy elkészitve 12—15 centiméter (mintegy 6 ujjnyi) vastagsághan az ujból megtaposott és meglocsolt trágya fölé rakjuk és akként kiegyenlitjük, hogy az ágy közepén a föld kissé felmagasodjék, mert a trágya-alomzás kis idő mulva a közepén lejebb süppedvén, mint a széleken és igy a locsolás alkalmával a viz a lehorpadt középen összefolyván: a tulságos nedvesség a palántát hamar tönkre tenné. A földnek az ágyról való leomlását megakadályozandó: az ágy felső szélét deszka vagy más anyagból vett koszoruval kell beszegélyezni.

A melegágyat elég sürü — zsupszalmából, káka, vagy gyékényből szövött — takaróval kell ellátni és hogy e takaró a föld, illetve növényzethez ne tapadjon, kereszt és a középen elnyuló léczczel kell ellátni.

A melegágyakat részben a fölbe leásni azért czélszerü, mert megtörtént, hogy a beállott késői fagyok a föld szine fölé rakott trágya alomzatot átjárva: lehütötték és czéltalanná tevék.

Egy kataszteri hold földnek egészséges és erőteljes palántákkal való beültetéséhez mintegy 24 láb hosszu és 4 láb széles melegágy kivántatik. Ezen kivül hasonló mennyiségü hidegágyak szükségesek, hogy a pótültetést ebből fedezhessük oly előforduló esetekben, a midőn az első ültetés megujitása szükségessé válik.

A dohány palánta leggyorsabban és legbiztosabban deszka szekrénynyel körülzárt és üvegezett vagy olajozott papirral bevont keretekkel fedett melegágyakban nevelhető.

A konyhakerti növényeket termelő nagy kertészek, mindannyian efféle zárt melegágyakat használnak; és ha tekintetbe vesszük azt, hogy egy káposzta- vagy retekpalántából eredt növény sokszorta csekélyebb értékkel bir, mint egy dohánytőke levelei: nem üzünk pazarlást, ha dohány-palántáink neveléséhez zárt ágyakat készitünk, elérvén azt: hogy nem ültetünk akkor, a mikor lehet, hanem akkor, a mikor azt legczélszerübbnek találjuk.

II. A dohánymag megválasztása és elvetése.

Minden termelő a palánta nevelésre csakis az engedély-ivében megjelölt dohány-faj magját használhatja.

Azon termelők, kik az előirt mag-fajtai nem rendelkeznek, avagy a mult évi termésből eredt silány magban nem bíznak; — az illető m. kir. dohány-beváltó hivatalnál a megfelelő és teljesen megbizható jó és fajtiszta dohánymagot megszerezhetik. Azon termelők pedig, a kik a hivatalból láttatnak el a megtelelő dohánymaggal: kötelesek ezt és csakis ezt a termeléshez felhasználni.

Egy telekzeti hold földnek beültetéséhez megkivántató dohány plánták előállításához 50 gramm tiszta, egészséges mag számittatik.

A kijelölt dohány-mag, három napi csiráztatás után, a midőn felduzzadt és burokhártyája felhasadt, de hajtást még nem eresztett, a melegágy bevetéséhez legalkalmasb.

A még száraz állapotban kimért mag a csiráztatás után — a melegágyak számához egyenletesen felosztva, — átszitált hamuval bőven, vegyittetik és e vegyülettel felszaporitva elvettetik; a vetemény nehányszor ismételve, bőven, de sürü szürön át meglocsoltatik ugy, hogy az öntözés a magot helyéből el ne mossa; tetejébe sürü rostán átbocsájtott teljesen érett trágyaporral vegyitett földdel behintetik és sürüen betakarva, három napon át érintetlenül hagyatik.

A melegágyban fejlődő növényzet további ápolásában, naponta reggel és este, állott, vagy a mikor és a hol lehetséges, eső vagy folyóvizzel akként megöntözendő, hogy sohase kapjon az elégnél több nedvességet, mert különben a palánta — a vizbőségtől megnyálkásodott fö'dben — elpusztul, vagy a legjobb esetben is: növésében hosszabb időre hátráltatik.

Az idővel fejlődő gyomtól a melegágyat megtisztitjuk, a tulsürü patántát megritkitjuk, a hidegtől és tulheves hőségtől, nem különben zápor eső vagy jégverés ellen megóvjuk.

III. A dohányföld megmunkálása.

A dohánytermelés alá csak is a kir. dohánybeváltó felügyelőség által kiállitott engedélyiven megjelölt, a termelésre alkalmatos, vizmentes földrészletek fordithatók.

A termés, minőség és mennyiségbeni sikeresitése czéljából saját érdeküknek szolgálnak a termelő, ha a dohány alá csak is termékeny-, avagy trágyázással javitott földet jelölnek ki.

A kötöttebb talajnak — hosszabb időközökben — ősszel vagy télen át, teljes trágyázás adassék. A lazább homokos talaj ellenben — rövidebb időközökben — fél trágyázással javitandó. A trágya anyag érett legyen, nehogy a talaj hevességét tulságosan fokozza. Feltéve, hogy a leendő dohány föld már a mult ősszel első izben felszántatott, a földtalaja most, mihelyt a fagy kienged, ismét felszántassék, mely munkálat a termelőre nézve kötelező.

Az első őszi és tavaszi szántás 25—30 czentiméter mélyen ejtendő meg ott, a hol a talaj termő rétege elég vastagon fekszik.

Azon termelők, kik e tanácsot eddig követték, kiváló eredménynyel dicsekedhettek. A dohány tőke a mélyitett talajban szilárdabb állást nyer és több táplálékot talál még akkor is, a midőn a csekélyebb szántásban álló dohány, a nálunk gyakran uralkodó szárazságban elsattnyul.

Figyelmeztetnek továbbá a termelők, hogy a termelési engedély iv hátán felsorolt és 17 pontban foglalt. „A dohány jövedékről szóló törvények és szabályok“ kivonatát miheztartás és esetleges kellemetlenségek elkerülése végett, tudomásul vegyék; tudnivaló végre, hogy a m. kir. pénzügyminiszterium folyó évi október 29-én 108.434. számu rendelettel, hivatkozólag az 1887. évi 44. t.-cz. 2-ik §-ára, a szabályszerü száritó pajták létesitésére, illetőleg a meglevők átalakitására és a simitásnak külön helyiségben való eszközlésére kitüzött határidőt 1891. évi levéltörésig elhalasztotta. Kimondotta egyuttal azt is, hogy az ezen rendeletnek meg nem felelő dohánytermelők, az 1892. évre dohányterme'ési engedélyt semmi szin alatt sem fognak nyerni.

Debreczen, 1891. február hó.

M. kir. dohánybeváltó-felügyelőség.

Nyom. Markus Samunál, Budapesten, Dorottya-utcza 6. (Wurm-udvar.)